

poznání (noíesis) a smyslové vjemy (aisthesis); „vidět“ a „všimnout si“;
žádost oči; smyslový klam jako zkouška lásky; láska očištěná od sensualitu;

Aristotelés: „Ačkoliv smyslový vjem (*aisthesis*) není nepravdivý vzhledem ke svému přirozenému předmětu (k tomu, co se jeví, *fainómenon*), dlužno říci, že interpretovaná představa (*fantasia*) není totéž co smyslový vjem... Žádný ten smysl v těžké době nikdy nepraví o témž předmětu, že se má tak a tak a zároveň nemá. Ale ani v různé době smysl není na pochybách o vlastnosti samé, nýbrž o předmětu, na němž se vnímaná vlastnost vyskytuje. (*Met. IV, 1010b, čes. s.11*)

- Původ názoru jmenovaných filosofů jest v tom, že sice pátrali po pravdě jsoucna, ale za jsoucno pokládali jenom svět smyslový, jenž však má převážně povahu neurčitosti a způsob jeho bytí jest v možnosti, jak jsme řekli nahoře. Z toho důvodu jejich řeč je snad pravděpodobná, ale není pravda, co mluví. (*Met. IV. 1010b*)

Duns Scotus *De cognitione humana*: intellectus non habet sensus pro causa, sed tantum pro occasione / *Smyslový vjem není příčinou, nýbrž jen příležitostí porozumění.*

- 1) **Bnd:** *I noted her not, but I looked on her.* (I, 1) Claud. : Benedikte, všiml sis dcery signora Leonata ? - Ben : Díval jsem se na ni, ale nevšiml si ji.
- 2) **Bnd:** *I can yet see without spectacles, and I see no such matter:* (I,1) „Vidím ještě bez brýlí, ale nic takového nevidím.“
- 3) **Bea:** *I have a good eye, uncle; I can see a church by daylight.* (II, 1) „Mám, strýčku, dobrý zrak; za bílého dne uvidím i kostel.“
- 4) **Claudio:** *Ho! now you strike like a blind man; 'twas the boy that stole your meat, and you'll beat the post.* (II,1)
„Ale, ale... Teď před sebe mlátíš jako slepec; tvé masíčko přece ukrad' ten uličník, a ty zmlátíš na místo toho posla.“
- 5) **Bnd:** *May I be so converted and see with these eyes ?* (II, 3) „Mohl bych se sám tak změnit a dívat se takovýma očima ?“
- 6) **Don John:** *If you dare not trust that you see confess not that you know: if you will follow me I will show you enough* (III, 2)
„Jestli se neodvažujete uvěřit tomu, co uvidíte, pak netvrďte ani, co víte. Když půjdete za mnou, ukážu vám toho dost.“
- 7) **Dogberry:** *You are thought here to be the most senseless and fit man for the constable of the watch; therefore bear you the lantern. This is your charge.* (III, 3)
„Tebe tu mají za nehlopějšší [smyslů zbavenou !] a nejvhodnější osobu na velitele noční stráže; a proto - poneseš lucernu. To bude tvůj úkol.“
- 8) **Borachio.** Dva z nich ano, kníže a Claudio; ale ten ďábel, můj pán, věděl, že to je Markéta; a dílem následkem jeho přísah, které jim napřed spletly hlavu, dílem pro noční temno, které je klamalo, ale hlavně vinou mého lotrovství, které dotvrzovalo všechny donem Juanem pronešené pomluvy, odkvapil Claudio rozružen
- 9) **Don Pedro:** *Myself, my brother and this grieved count/Did see her, hear her, at that hour last night...* (IV,1)
Já, můj bratr i tento zarmoucený hrabě/ jsme ji vskutku viděli a také slyšeli dnes v noci v tu hodinu mluvit s nějakým hromotlukem v okně její ložnice.“
- 10) **Claudio:** *Are our eyes our own ?* (IV,1) „Jsou naše oči skutečně naše?“
- 11) **Friar:** *For I have only been silent so long, and given way unto this course of fortune, by noting of the lady : I have mark'd a thousand blushing apparitions start into her face; a thousand innocent shames in angel whiteness bear away those blushes; and in her eye there hath appear'd a fire to burn the errors that these princes hold against her maiden truth. Call me a fool; Trust not my reading, nor my observation, wick with experimental seal doth warrant the tenor of my book; trust not my age, my reverence, calling, nor divinity, if this sweet lady lie not guiltless here under some biting error.* (IV, 1) Mlčel jsem tak dlouho a nezasahoval, neboť jsem pozoroval tuto paní...a v jejím oku se jevil oheň, aby pátil bludy těchto urozených pánů proti pravdě jejího panenství. Zvěte mě bláznem; nevěřte mému vzdělání [čtení!] ani pozorování, které pečeti experimentu [!] stvrzuje, to, co moje kniha [kniha mého vědomí] říká ve všech svých částech i celku, nevěřte mému věku, důstojnosti, povolání ani kněžství, není-li tato líbezná dáma obětí omylu.
- 12) **Borachio:** *I have deceived even your very eyes: what your wisdoms could not discover, there shallow fools have brought to light !* (V, 1)
Podvedl jsem vlastní vaše oči: co vaše moudrost nedokázala odhalit, to vynesli na světlo tihle slaboduší blázni !

Cymbelín (V 5)

Mine eyes

Were not in fault, for she was beautiful;
Mine ears, that heard her flattery; nor my heart,
That thought her like her seeming; it had been vicious
To have mistrusted her: yet, O my daughter!
That it was folly in me, thou mayst say,
And prove it in thy feeling. Heaven mend all !

Mé oči na tom viny nemají,
vždyť byla krásná; ani ucho mé,
jež její lichocení slýchalo,
ni srdce, které domnívalo se,
že jest, čím zdá se; bylo by podle
jí nevěřit. Však ty, o dcero má,
říc můžeš, jak jsem pošetilý byl,
a dosvědčilas to svým soužením.
Kéž nebesa to vše napraví.